

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ»
ДУНАЙСЬКИЙ ІНСТИТУТ**

(назва факультету, інституту структурного підрозділу)

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Директор ДІ НУ «ОМА»
(керівник факультету, інституту структурного підрозділу)

Чимшир В.І.
(П.І.Б)
2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СУСПІЛЬСТВО І ДЕРЖАВА»

Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)

Галузь знань 27 Транспорт

Спеціальність 271 Річковий та морський транспорт

Спеціалізація Експлуатація суднових енергетичних установок

Факультет/ інститут/ структурний підрозділ ДІ НУ «ОМА»

Кафедра гуманітарних дисциплін

Робоча програма навчальної дисципліни « Суспільство і держава» розроблена відповідно до освітньої-професійної програми підготовки бакалавра «Експлуатації суднових енергетичних установок».

Розробник: _____Березовська В.В., к.і.н., доцент
(П.І.Б., посада)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри гуманітарних дисциплін

Протокол від «23» вересня 2019 р. № 2

Завідувач кафедри _____Желясков В.Я.
(п.і.б, підпис)

Секретар кафедри _____Березовська В.В.
(п.і.б, підпис)

1. Загальний опис навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Суспільство і держава» є вивчення курсантами-студентами розгорнутого уявлення про суспільство та його інститути, структуру, функції, ознайомлення з основними теоретико-методологічними підходами до аналізу громадянського суспільства та аналіз основних моделей суспільства, а також ролі у його функціонуванні громадських рухів. Крім того, метою дисципліни є ознайомлення курсантів-студентів з основами та принципами взаємовідносин громадянського суспільства та держави, а також роллю й можливостями інституцій громадянського суспільства у вирішенні питань соціальної підтримки та соціального захисту в Україні.

Мова навчання - українська.

Статус дисципліни - обов'язкова.

Навчальна дисципліна забезпечує набуття перелічених нижче компетентностей та досягнення програмних результатів навчання:

- здатність застосовувати знання про суспільство та державу у порівняльній характеристиці при розв'язанні задач та практичних проблем у сфері гуманітарного знання.

Програмні результати навчання передбачають здобуття курсантом (студентом) знань, умінь та навичок, необхідних для розв'язування питань пов'язаних з суспільством та державою.

Кількість кредитів ЄКТС - 3.

Форма підсумкового контролю – залік.

2. Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Успішне завершення програми навчальної дисципліни «Суспільство і держава» передбачає здобуття курсантом (студентом) наступних результатів навчання.

Курсанти повинні вміти:

- правильно формувати та розвивати раціонально-критичний підхід до аналізу різноманітних явищ, процесів і реалій сучасного суспільства у державі,
- активізувати потенціал особистості, урахувавши особливості інформаційно відкритого суспільства та вміти використовувати знання у державотворчій діяльності;
- аналізувати суспільство як цілісний організм, розкривати його основні структурні елементи, сфери, інститути, форми, соціальні механізми функціонування і розвитку, докладно аналізувати такі інститути, як економіка, політика, сім'я, наука, освіта, суспільна думка як об'єкт соціологічного аналізу, знати яку роль відіграє суспільство в державі.

Курсанти повинні знати:

- мати уявлення про соціальну структуру суспільства та її взаємодію з державою;
- загальні поняття: суспільство, соціальні групи, соціальні відношення, держава, особистість в системі державних зв'язків, культури та ін.
- про необхідність подальшого самостійного набуття знань.

3. Програма, структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Найменування розділів і тем	Навчальне навантаження (годин) Денна форма навчання				Відповідність модельному курсу Міжнародної морської організації
	Кількість аудиторних годин	Лекції	Практичні заняття	Лабораторні роботи	
Розділ 1 «Суспільство та держава» «Держава та її зв'язок із суспільством»					
Тема 1. Суспільство та держава	4	2	2		

Тема 2. Суспільство як соціальна система. Поняття соціальної структури суспільства. Соціальна стратифікація суспільства.	4	2	2		
Тема 3. Проблеми соціалізації людини.	4	2	2		
Тема 4. Соціальні статуси. Рольова концепція особистості. Соціальні інститути та соціальні групи.	4	2	2		
Тема 5. Держава, її сутність та зв'язок з суспільством.	4	2	2		
Тема 6. Влада, її сутність та зв'язок з суспільством.	4	2	2		
Тема 7. Політичні партії, партійні системи, суспільно-політичні рухи та участь в них суспільств.	4	2	2		
Тема 8. Вибори і виборчі системи.	4	2	2		
Тема 9. Світовий процес, система міжнародних відносин та роль суспільства в ньому.	8	4	4		
Разом за розділом 1 (1 семестр)	40	20	20		
Всього аудиторних годин	40				
Самостійна робота (годин) з них на виконання індивідуального завдання	50				
Загальний обсяг годин навчальної дисципліни	90				

4. Теми практичних занять

Назви розділів і тем	Перелік інструментів, обладнання та програмного забезпечення, використання яких передбачає виконання практичних занять (за потребою)
4 курс 7 семестр	
Тема 1. Суспільство і держава.	1. Соціологія: конспект лекцій / В.В. Христенко. - Одеса: ОНМА, 2011. - 91 с. 2. Білоус В.С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 140 с. 3. Дворецька Г.В. Соціологія: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 472 с.
Тема 2. Суспільство як соціальна система. Поняття соціальної структури суспільства. Соціальна стратифікація суспільства.	1. Соціологія: конспект лекцій / В.В. Христенко. - Одеса: ОНМА, 2011. - 91 с. 2. Білоус В.С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 140 с. 3. Дворецька Г.В. Соціологія: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 472 с.
Тема 3. Проблеми соціалізації людини.	1. Соціологія: конспект лекцій / В.В. Христенко. - Одеса: ОНМА, 2011. - 91 с. 2. Білоус В.С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 140 с. 3. Дворецька Г.В. Соціологія: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 472 с.
Тема 4. Соціальні статуси. Рольова концепція особистості. Соціальні інститути та соціальні групи.	1. Соціологія: конспект лекцій / В.В. Христенко. - Одеса: ОНМА, 2011. - 91 с. 2. Білоус В.С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 140 с. 3. Дворецька Г.В. Соціологія: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 472 с.
Тема 5. Держава, її сутність та зв'язок з суспільством.	1. Ярмоленко М.І. Політологія. Навчальний посібник. Одеса: ОНМА, 2015 р. – 190 с. 2. Політологія [Текст]: методичні вказівки з вивчення дисципліни і організації самостійної роботи курсантів та студентів / Укл. В.В. Березовська. - Ізмаїл: ІФ ОНМА, 2015. - 105 с. 3. Дей М.О., Ткач О.І. Політологія: у схемах, таблицях та визначеннях: Навчальний посібник. – К.: Видавництво Ліра-К, 2014. – 172 с.

Тема 6. Влада, її сутність та зв'язок з суспільством.	1.Ярмоленко М.І. Політологія. Навчальний посібник. Одеса: ОНМА, 2015 р. – 190 с. 2.Політологія [Текст]: методичні вказівки з вивчення дисципліни і організації самостійної роботи курсантів та студентів / Укл. В.В. Березовська. - Ізмаїл: ІФ ОНМА, 2015. - 105 с. 3.Дей М.О., Ткач О.І. Політологія: у схемах, таблицях та визначеннях: Навчальний посібник. – К.: Видавництво Ліра-К, 2014. – 172 с.
Тема 7. Політичні партії, партійні системи, суспільно-політичні рухи та участь в них суспільств.	1.Ярмоленко М.І. Політологія. Навчальний посібник. Одеса: ОНМА, 2015 р. – 190 с. 2.Політологія [Текст]: методичні вказівки з вивчення дисципліни і організації самостійної роботи курсантів та студентів / Укл. В.В. Березовська. - Ізмаїл: ІФ ОНМА, 2015. - 105 с. 3.Дей М.О., Ткач О.І. Політологія: у схемах, таблицях та визначеннях: Навчальний посібник. – К.: Видавництво Ліра-К, 2014. – 172 с.
Тема 8. Вибори і виборчі системи.	1.Ярмоленко М.І. Політологія. Навчальний посібник. Одеса: ОНМА, 2015 р. – 190 с. 2.Політологія [Текст]: методичні вказівки з вивчення дисципліни і організації самостійної роботи курсантів та студентів / Укл. В.В. Березовська. - Ізмаїл: ІФ ОНМА, 2015. - 105 с. 3.Дей М.О., Ткач О.І. Політологія: у схемах, таблицях та визначеннях: Навчальний посібник. – К.: Видавництво Ліра-К, 2014. – 172 с.
Тема 9. Світовий процес, система міжнародних відносин та роль суспільства в ньому.	1.Ярмоленко М.І. Політологія. Навчальний посібник. Одеса: ОНМА, 2015 р. – 190 с. 2.Політологія [Текст]: методичні вказівки з вивчення дисципліни і організації самостійної роботи курсантів та студентів / Укл. В.В. Березовська. - Ізмаїл: ІФ ОНМА, 2015. - 105 с. 3.Дей М.О., Ткач О.І. Політологія: у схемах, таблицях та визначеннях: Навчальний посібник. – К.: Видавництво Ліра-К, 2014. – 172 с.

5. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота з навчальної дисципліни «Суспільство і держава» включає:

- опрацювання тематичного матеріалу;
- підготовку до практичних занять;
- надання відповідей на тести з тем курсу;
- виконання індивідуальних завдань (доповідей);
- самостійне опрацювання окремих розділів навчальної дисципліни.

6. Індивідуальні завдання

Види індивідуальних завдань	Денна форма навчання
доповідь	1

7. Методи контролю

Форма семестрового контролю: залік усний. Семестровий екзамен – форма підсумкового контролю засвоєння теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни.

Денна форма навчання
4 курс – залік усний

Методи контролю повинні забезпечувати демонстрацію та оцінювання результатів навчання за навчальною дисципліною.

Методи демонстрації результатів навчання за навчальною дисципліною

№ п/п	Результати навчання	Методи демонстрації	Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, які використовуються для демонстрації здобутих результатів навчання за навчальною дисципліною
1	Знання термінологічно-понятійного апарату з суспільства та держави.	Усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; виступ на практичних заняттях; підготовка та захист доповідей, тощо.	Опрацювання та оцінювання засвоєного теоретичного матеріалу.
2	Знання основних етапів включення суспільства до державних процесів.	Усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; виступ на практичних заняттях; підготовка та захист доповідей, тощо.	Виступи, заслуховування (захист) рефератів, доповідей, індивідуальних завдань.
3	Знання різниці між поняттями індивіда та особистості, еліти та інтелігенції.	Усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; виступ на практичних заняттях; підготовка та захист доповідей, тощо.	Контроль виконання та оцінювання практичних занять.
4	Знання ролі і значення держави для повноцінного функціонування суспільства.	Усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; виступ на практичних заняттях; підготовка та захист доповідей, тощо.	Опрацювання та оцінювання засвоєного теоретичного матеріалу.
5	Уміння пояснювати значення історичних процесів в процесі гармонійного розвитку особистості та суспільства.	Усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; виступ на практичних заняттях; підготовка та захист доповідей, тощо.	Виступи, заслуховування (захист) рефератів, доповідей, індивідуальних завдань.
6	Уміння робити висновки про категорії та основні поняття дисципліни.	Усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; виступ на практичних заняттях; підготовка та захист доповідей, тощо.	Контроль виконання та оцінювання практичних занять.
7	Уміння пояснювати принципи та методи аналізу держави.	Усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; виступ на практичних заняттях; підготовка та захист доповідей, тощо.	Опрацювання та оцінювання засвоєного теоретичного матеріалу.
8	Уміння усвідомлювати суть поняття «історія людства», його особливості розвитку на різних історичних етапах, проаналізувати сучасне трактування цього терміну.	Усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; виступ на практичних заняттях; підготовка та захист доповідей, тощо.	Виступи, заслуховування (захист) рефератів, доповідей, індивідуальних завдань.

9	Уміння використовувати знання про вибори у повсякденному житті громадян.	Усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; виступ на практичних заняттях; підготовка та захист доповідей, тощо.	Контроль виконання та оцінювання практичних занять.
10	Уміння аналізувати діяльність партій та суспільно-політичних рухів та визначати їх значення для суспільства в цілому.	Усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; виступ на практичних заняттях; підготовка та захист доповідей, тощо.	Опрацювання та оцінювання засвоєного теоретичного матеріалу.
11	Уміння визначати поняття світового процесу, систему міжнародних відносин та роль суспільства в них.	Усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; виступ на практичних заняттях; підготовка та захист доповідей, тощо.	Виступи, заслуховування (захист) рефератів, доповідей, індивідуальних завдань.
12	Уміння робити висновки про поняття держави, її сутність та зв'язок з суспільством.	Усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; виступ на практичних заняттях; підготовка та захист доповідей, тощо.	Контроль виконання та оцінювання практичних занять.
13	Уміння робити висновки про поняття влади, її сутність та зв'язок з суспільством.	Усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; виступ на практичних заняттях; підготовка та захист доповідей, тощо.	Опрацювання та оцінювання засвоєного теоретичного матеріалу.
14	Уміння визначати соціальні статуси, та формулювати рольову концепцію особистості.	Усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; виступ на практичних заняттях; підготовка та захист доповідей, тощо.	Виступи, заслуховування (захист) рефератів, доповідей, індивідуальних завдань.

8. Схема оцінювання (довідник з розподілу оцінок)

Оцінка за шкалою ВНЗ	Оцінка за національною шкалою	Критерії
A	Відмінно / Excellent	демонструє відмінні знання та виконує завдання з незначною кількістю помилок; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності; глибоко та всебічно розкриває зміст питань, які обговорюються, аргументовано та логічно викладає матеріал, володіє культурою мови; показує вміння формулювати висновки та загальнення за питаннями теми, здатність аналізувати навчальний матеріал; виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних проектів і завдань; виконує і акуратно оформлює завдання для естетичної роботи;

Оцінка за шкалою ВНЗ	Оцінка за національною шкалою	Критерії
		самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них.
В	Добре / Good	демонструє знання вище середнього рівня та виконує завдання з кількома помилками; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем; розкриває згідно з програмою дисципліни зміст питань, які обговорюються, але допускає окремі неточності; формулює висновки та узагальнення з окремих питань, логічно викладає свої знання; виконує індивідуальні проекти і завдання для самостійної роботи; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї.
С		демонструє знання середнього рівня та виконує завдання з кількома помилками або окремими неточностями; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає аргументи на підтвердження вивченого матеріалу; розкриває згідно з програмою дисципліни зміст питань, які обговорюються, але не досить повно й аргументовано викладає матеріал; формулює висновки з окремих питань; виконує індивідуальні проекти і завдання для самостійної роботи з певною кількістю помилок; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, здатний застосовувати його на практиці.
D	Задовільно / Satisfactory	демонструє задовільні знання та виконує завдання з певною кількістю суттєвих недоліків; не виявляє належної активності при обговоренні питань; відповідає на окремі питання; формулює висновки з окремих питань; виконує індивідуальні проекти і завдання для самостійної роботи, але не виявляє належної старанності; може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень.
E		демонструє знання на рівні мінімальних вимог та виконує завдання зі значною кількістю суттєвих недоліків; відповідає на окремі питання, які обговорюються;

Оцінка за шкалою ВНЗ	Оцінка за національною шкалою	Критерії
		виконує завдання для самостійної роботи зі значною кількістю суттєвих недоліків; не виявляє належної активності при обговоренні питань; неохайно виконує індивідуальні завдання; володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні.
FX	Незадовільно / Fail	не володіє навчальним матеріалом на рівні мінімальних вимог; не здатний виконати завдання у повному обсязі; поверхнево розкриває зміст питань, які розглядаються, будуючи відповіді на звичайному повторенні навчального матеріалу без його осмислення; допускає суттєві помилки під час усних та письмових відповідей; неохайно виконує індивідуальні завдання; не виявляє активності на заняттях при обговоренні питань; не виявляє старанності при виконанні завдань для самостійної роботи.

9. Рекомендована література

Основна

1. Бебик, В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика [Текст] / В. М. Бебик. - К. : Либідь, 2000. - 217 с.
2. Бебик, В. М. Політологія: Теорія, методологія, практика [Текст] : підручник / В. М. Бебик. - К. : МАУП, 1997. - 248 с.
3. Білоус В.С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 140 с.
4. Білоус, А. О. Політико-правові системи: світ і Україна [Текст] : підручник /А. О. Білоус. - К. : АМУПП, 1997. - 200 с.
5. Бодуен, Ж. Вступ до політології [Текст] / Ж. Бодуен. - К. : Основи, 1995. - 174 с.
6. Боровик В.С., Кретов Б.М. „Основы политологии и социологии”. – М.: „Высшая школа”. 2001.
7. Брегеда, А. Ю. Політологія [Текст] : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / А. Ю. Брегеда. - К. : КНЕУ, 1999. - 108 с.
8. Волков Ю.Г. „Социология” (хрестоматія). – М. 2003. – 2003. – 524 с.
9. Гаджиев, К. С. Введение в политическую науку [Текст] / К. С. Гаджиев. - М. : Логос, 2000. - 287 с.
10. Гаджиев, К. С. Политическая наука [Текст] / К. С. Гаджиев. - М. : Издательство МГУ, 1995. - 365 с.
11. Гаєвський, Б. Українська політологія. Концептуальні засади [Текст] / Б. Гаєвський. - К. : Либідь, 1994. - 144 с.

12. Гелей, С. Політологія [Текст] : навч. посібник / С. Гелей, С. Рутар. - К. : Знання, 2009. - 415 с.
13. Дворецька Г.В. Соціологія праці: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001.
14. Дворецька Г.В. Соціологія: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 472 с.
15. Дей М.О., Ткач О.І. Політологія: у схемах, таблицях та визначеннях: Навчальний посібник. – К.: Видавництво Ліра-К, 2014. – 172 с.
16. Демидов, А. И. Основы политологии [Текст] / А. И. Демидов, А. А. Федосеев. - М. : Высшая школа, 1995. - 443 с.
17. Зиновьев, А. И. Политология [Текст] / А. И. Зиновьев, В. Н. Шевченко. - М. : Высшая школа, 2001. - 374 с.
18. Ильин, В. В. Политология [Текст] / В. В. Ильин. - М. : Лотос, 1999. - 321 с.
19. Ирхин, Ю. В. Политология [Текст] / Ю. В. Ирхин, В. Д. Зотов, Л. В. Зотов. - М. : Наука, 1999. - 438 с.
20. Касьянов В.В. „Социология”. Экзаменационные ответы. – Ростов-на-Дону. 2003. – 320 с.
21. Кравченко А.И. «Основы социологии». – М.: «Академический проект». 2003. – 432 с.
22. Кравченко, В. И. Политология [Текст] / В. И. Кравченко. - Харьков : Изд-во Харьковського ун-та, 2000. - 387 с.
23. Лазоренко, О. В. Теорія політології [Текст] / О. В. Лазоренко, О. О. Лазоренко. - К. : Вища школа, 1996. - 179 с.
24. Логвина, В. Л. Політологія [Текст] : навчальний посібник / В. Л. Логвина. - К. : Центр навчальної літератури, 2006. - 304 с.
25. Мадісон, В. В. Політологія міжнародних відносин [Текст] : навч. посібник / В. В. Мадісон, В. А. Шахов. - К. : Либідь, 1997. - 176 с.
26. Некрасов А.И. Социология. – Х.: «Одиссей», 2004. – 304 с.
27. Ніконенко, В. М. Політологія [Текст] : курс лекцій / В. М. Ніконенко. - Тернопіль, 1992. - 256 с.
28. Основы этнодержавства [Текст] : підручник / за ред. Ю. І. Римаренко. - К. : Либідь, 1997. - 656 с.
29. Основы політичної науки. Ч. 2. Політичні процеси, системи та інститути [Текст] : курс лекцій / за ред. Б. Кухти. - Львів : Кальварія, 1997. - 336 с.
30. Основы політичної науки. Ч. 3. Політична свідомість і культура [Текст] : курс лекцій / за ред. Б. Кухти. - Львів : Кальварія, 1998. - 556 с.
31. Основы політології [Текст] / за ред. Ф. М. Кирилюка. - К. : Тандем, 2000. - 376 с.
32. Основы політології [Текст] : курс лекцій : навч. посібник для вузів / за ред. М. І. Сазонова. - Харків : Вид-во Харківськ. ун-ту, 1993. - 487 с.
33. Основы политической науки [Текст] : учеб. пособие / под ред. В. П. Пугачева. - М. : Наука, 1993. - 543 с.
34. Павліченко П.П. „Соціологія”. К.: „Лібра”. – 254 с.
35. Панарин, А. С. Политология [Текст] : учебник / А. С. Панарин. - М. : ТК Велби, 2004. - 345 с.
36. Піча, В. М. Політологія [Текст] : конспект лекцій : навчальний посібник для вищих закладів освіти України / В. М. Піча, Н. М. Хома. - К. : Знання, 1999. - 297 с.
37. Пойченко, А. М. Політика: теорія і технологія діяльності [Текст] / М. Пойченко. - К. : Либідь, 1994. - 217 с.
38. Політологія [Текст]: методичні вказівки з вивчення дисципліни і організації самостійної роботи курсантів та студентів / Укл. В.В. Березовська. - Ізмаїл: ІФ ОНМА, 2015. - 105 с.
39. Политология [Текст] : курс лекцій / под ред. А. А. Радугина. - М. : Центр, 336 с.

40. Політологія [Текст] : курс лекцій / под ред. М. Н. Марченко. - М. : Юрист, 1997. - 683 с.
41. Політологія [Текст] : учеб. пособ. для техн. университетов / под ред. М. А. Василика. - СПб. : Нева, 2000. - 456 с.
42. Політологія [Текст] : учеб. пособие для вузов / сост. и ред. Н. Сазонова. - Харьков : Фолио, 2001. - 278 с.
43. Політологічний енциклопедичний словник [Текст] : навч. посібник для студентів вузів. - К. : Генеза, 1997. - 400 с.
44. Політологія [Текст] / за ред. А. Колодія. - К. : ТанDEM, 2000. - 527 с.
45. Політологія [Текст] : курс лекцій / за ред. І. С. Дзюбка. - К. : Вища школа, 1993. - 412 с.
46. Політологія [Текст] : курс лекцій / І. С. Дмитрів (керівник), О. М. Рудакевич, В. А. Кулик та ін. - Тернопіль : Астон, 1998. - 158 с.
47. Політологія [Текст] : підручник / за наук. ред. В. Г. Кремень. - Харків : Вид-во Харківського ун-ту, 2001. - 354 с.
48. Політологія [Текст] : підручник / за ред. М. М. Вегаша. - К. : Знання, 2008. - 384 с.
49. Політологія [Текст] : підручник / Ю. М. Розенфельд та ін. - Харків : Право, 2001. - 398 с.
50. Політологія [Текст] : підручник для вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / за ред. Ф. М. Кирилюка. - К. : Здоров'я, 2004. - 775 с.
51. Політологія [Текст] : підручник для вузів / за ред. Ю. С. Шемчушенка, Д. Бабкіна, І. С. Дзюбка. - К. : Знання, 1997. - 367 с.
52. Політологія [Текст] : підручник для студентів вузів / за ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. - К. : Академія, 2003. - 406 с.
53. Політологія [Текст] : посібник для студентів вузів / за ред. О. І. Семківа. - Львів : Світ, 1993. - 552 с.
54. Політологія посткомунізму. Політологічний аналіз посткомуністичних суспільств [Текст]. - К. : Політична думка, 1995. - 368 с.
55. Політологія у схемах, таблицях, визначеннях [Текст] : навч. посібник / за ред. І. С. Дзюбка, І. Г. Оніщенко, К. М. Левківського, З. І. Тимошенко. - К. : ФІМБ, 1999. - 161 с.
56. Політологія. Кінець XIX - перша половина XX ст. Хрестоматія [Текст] / за ред. О. І. Семкіна. - Львів : Світ, 1996. - 800 с.
57. Потульницький, В. А. Теорія української політології [Текст] : курс лекцій / В. А. Потульницький. - К. : Либідь, 1993. - 191 с.
58. Примуш М.В. Загальна соціологія: Навчальний посібник. - К.: ВД „Професіонал”, 2004. - 592 с.
59. Рудич, Ф. М. Політологія [Текст] / Ф. М. Рудич. - К. : Либідь, 2006. - 480 с.
60. Рябов, С. Г. Основи теорії політики [Текст] / С. Г. Рябов, М. В. Томенко. - К. : ТанDEM, 1996. - 192 с.
61. Самыгин С.М. „Социология”. 100 экзаменационных ответов. - М.: „Март”. 2004. - 240 с.
62. Себайн, Д. Г. Історія політичної думки [Текст] / Д. Г. Себайн, Т. Л. Торсон. - К. : Основи, 1997. - 838 с.
63. Сірий Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні галузеві теорії / Навчальний посібник. - К.: Атіка, 2004. - 408 с.
64. Скиба, В. Й. Вступ до політології [Текст] : Екскурс в історію правничо-політичної думки / В. Й. Скиба, В. Г. Горбатенко, В. В. Туренко. - К. : Основи, 1996. - 718 с.
65. Смирнов, Г. Н. Політологія [Текст] : курс лекцій / Г. Н. Смирнов, Е. Л. Петренко, А. В. Бурсов. - М., Проспект, 2007. - 268 с.
66. Соціологія: конспект лекцій / В.В. Христенко. - Одеса: ОНМА, 2011. - 91 с.

67. Соціологія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. За редакцією В.М. Пічі. 3-тє видання, стереотипне. Львів: „Новий світ-2000”, 2003. – с. 312
68. Соціологія: Навч. посібник / За ред. С.О. Макеєва. – 3-тє вид., стер. – К.: Т-во „Знання”, КОО, 2005.-455 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
69. Соціологія: Посібник для підготовки для іспитів / перероб. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2005. – 172 с.
70. Томенко, М. В. Українська перспектива: історико-політологічні підстави сучасної державної стратегії [Текст] / М. В. Томенко. - К. : Українська перспектива, 1995. - 103 с.
71. Тощенко Ж.Т. „Социология”. Общий курс. – М.: „Юрайт”. 2004. – 526 с.
72. Українська політологія: витоки та еволюція [Текст] / за ред. Ф. М. Кирилюка. - К. : Ватра, 1995. - 328 с.
73. Холод, В. В. Лекції з політології [Текст] : навчальний посібник / В. В. Холод. - Суми : Університетська книга, 2003. - 408 с.
74. Швидяк, О. М. Політологія [Текст] : практикум : навч.-метод. посібник / О. М. Швидяк. - К. : ІЗМН, 1997. - 124 с.
75. Шляхтун, П. П. Політологія [Текст] (теорія та історія політичної думки) / П. П. Шляхтун. - К. : Либідь, 2005. - 576 с.
76. Штанько, В. І. Політологія [Текст] : навч. посібник / В. І. Штанько, Н. В. Чорна, Т. Г. Авксентьєва, Л. А. Тихонова. - К. : Вид-во “Фірма “Інкос”, Центр учбової літератури, 2007. - 288 с.
77. Юрій М.Ф. Соціологія – К.: Дакор, 2005. – 552 с.
78. Юрій, М. Ф. Політологія [Текст] : підручник / М. Ф. Юрій. - К. : Дакор, 2006. - 217 с.
79. Ярмоленко М.І. Політологія. Навчальний посібник. Одеса: ОНМА, 2015 р. – 190 с.

Допоміжна

- 1 Аберкромби Н. Социологический словарь. — М, 1999.
- 2 Арон Р. Этапы развития социологической мысли. — М.: издательская группа «Прогресс-Политика», 1992. —608с.
- 3 Боровик В.С. Основы политологии и социологии. – М., 2001.
- 4 Волков Г.Н. Социология науки. - М: Наука, 1988.
- 5 Волков Ю. Г., Добренков В. И., Нечипуренко В. Н. Социология: Учебник/Под ред. Ю. Г Волкова. — М.: «Гардарики», 2000. — 512 с.
- 6 Волков Ю. Г., Мостовая И. В. Социология: Учебник для вузов/Под ред. проф. В. И. Добренкова. — М.: «Гардарики», 1998. — 432 с.
- 7 Волков Ю. Г., Нечипуренко В. Н., Попов А. В., Самыгин С. И. Социология: Курс лекций: Учебное пособие. - Ростов н/Д: Феникс, 1999. — 512 с.
- 8 Волков Ю. Г., Нечипуренко В. Н., Самыгин С. И. Социология: история и современность. — Ростов н/Д: Феникс, 1999. - 672 с.
- 9 Денисова Г. С., Радовель М. Р. Этносоциология: Учебное пособие для студентов ун-тов и пед. вузов. — Ростов н/Д: Изд-во ООО «ЦВВР», 2000. - 280 с.
- 10 Дмитриев А. В. Конфликтология. Учебное пособие. — М.: «Гардарики», 2001. — 320 с.
- 11 Ельмеев В. Я., Овсянников В. Г. Прикладная социология: Очерки методологии. — СПб: Изд-во С.-Петербургского ун-та, 1994. — 200 с.
- 12 Здравомыслов А. Г. Социология конфликта. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Аспект-Пресс, 1996. — 317 с.
- 13 И. История социологии в Западной Европе и США. Учебное пособие для вузов / Отв. ред. Г. В. Осипов. — М.: Изд-во «Норма». — 572 с.
- 14 Ионин Л. Г. Социология культуры. — М., 2000.

- 15 Касьянов В. В., Нечипуренко В. Н., Самыгин С. И. Социология. Учебное пособие /Под ред. Касьянова В. В. - Ростов н/Д: Изд. центр «МарТ», 2000. — 512 с.
- 16 Касьянов В.В. Социология. – Ростов-на-Дону, 2003.
- 17 Кон И.В. В поисках себя: личность и ее самосознание. – М.: Наука, 1999.
- 18 Кон И.С. Личность и социальная структура - М, 1979.
- 19 Кон И.С. Социология личности. - М, 1967.
- 20 Кравченко А. И. Социология: Учебник для студентов вузов. — Екатеринбург: Деловая книга, М.: Издательская корпорация «Логос», 1999. — 386 с.
- 21 Кравченко А. И. Социология: Хрестоматия для студентов вузов. — М.: Изд. центр «Академия», 1997. — 352 с.
- 22 Курганов С.И, Кравченко А.И. Социология для юристов. - М, 2000.
- 23 Левада Ю.А. Лекции по психологии. - М., 1969.
- 24 Леонтьев А.Н. Деятельность, сознание, личность. – М, 1977.
- 25 Мендра А. Основы социологии. – М., 1999.
- 26 Назарова НС. Социология. - Одесса, 1994.
- 27 Осипов В. Социология. - М, 1990.
- 28 Осипов Г.Г. Социологический словарь. - М, 1995.
- 29 Рабочая книга социолога. — М.: «Наука», 1983.
- 30 Радаев В. В. Экономическая социология: Курс лекций// Учебное пособие. — М.: «Аспект Пресс», 1997. — 368 с.
- 31 Радугин АА., Радугин КА Социология. - М, 2000.
- 32 Ромашов О. В. Социология труда/ Учебное пособие. - М.: «Гардарики», 2001. — 320 с.
- 33 Российская социологическая энциклопедия/Под общ. ред. Г. В. Осипова. — М.: Издательская группа «Норма-Инфра» - М., 1998. — 672 с.
- 34 Смелзер Н. Социология. - М: Наука, 1994.
- 35 Сорокин П. Человек, цивилизация, общество. - М: Прогресс, 1992.
- 36 Социологический словарь. – М., 1995.
- 37 Социология. Наука об обществе: Учебное пособие/Под общей ред. В. П. Андрущенко, Н. И. Горлача. — Харьков, 1996. — 688 с.
- 38 Социология. Основы общей теории: Учебное пособие/Под ред. Г. В. Осипова, Л. Н. Москвичева, А. В. Кабыща и др. — М.: «Аспект-Пресс», 1996. — 461 с.
- 39 Социология: Краткий тематический словарь /Под общ. ред. Ю. Г. Волкова. — Ростов н/Д: Феникс, 2001. — 320 с.
- 40 Тощенко Ж.Т. Социология. Общий курс. – М., 2004.
- 41 Фрейд З. Введение в психоанализ. – М., 1989.
- 42 Фролов С. С. Социология: Учебник для высших учебных заведений, 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательская корпорация «Логос», 1998. — 360 с.
- 43 Фролов С.С. Социология. – М., 1994.
- 44 Фромм Э. Бегство от свободы - М., 1986.
- 45 Шибутам Т. Социальная психология. М.1967.
- 46 Энциклопедический социологический словарь. М, 1995.
- 47 Якуба Е.А. Социология. - Харьков, 1996.

10. Интернет-ресурсы

1. <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-1.html>
3. <https://vspu.edu.ua/faculty/histor/documents>
4. <https://studme.com.ua/politologiya/default.htm>
5. <https://pidruchniki.com/politologiya/>
6. https://kneu.edu.ua/userfiles/Department_of_Administration_and_Marketing_Personn/Rakhmanov_istor.pdf

7. <https://pidruchniki.com/1584072024547/sotsiologiya/sotsiologiya>

11. Зміни та доповнення до робочої програми навчальної дисципліни
